

Gospodar in gospodinja

LETO 1934

22. MARCA

STEV. 12

Obramba pred vrtnimi zajedavci

Težko bi našli lepši, mikavnejši in pobudnejši posel nego je delo v vrtu. Tudi uspehi, ki jih dosegamo z umnim obdelovanjem vrta, so mnogovrstnejši nego v katerikoli drugi kmetijski panogi. Tu nam ne gre samo za važne gmočne koristi, ampak tudi za idealne dobrine, kajti delo v vrtu nam je navadno v veselje in razvedrilo. Z urejenim vrtnom dosežemo tudi lepote učinke, ki nam nudijo trajan, idealen užitek.

Zal, da veselje z vrtnimi deli in uspehi ni popolno. Kalijo ga zlasti dve veliki nepravilnosti: slabo vreme in zajedavci. Vremena nimamo v oblasti. Vendar pa skušamo tudi njegove slabe posledice omiliti z različnimi ukrepi. Drugače pa je z zajedavci. Z njimi se moramo boriti na življenje in smrt, sicer je vse naše delo brez uspeha. Namesto koristi imamo škodo; namesto veselja žalost; namesto zadržave in razvedrila slabo voljo in jezo.

Tudi vrtno škodljivce zatiramo na dva načina. Najvažnejše je splošno zatiranje, ko z različnimi kulturnimi ukrepi oviramo njihov razvoj in razširjanje. Potrebni so pa seveda tudi posebni načini zatiranja, ki so namenjeni posameznim plemenom, zlasti živalskih zajedavcev ali posamezni bolezni.

Naj navedem za danes nekatere kulturne ukrepe in svrhu skupnega ali splošnega zatiranja, oziroma v svrhu splošne obrambe vsega vrtnega rastlinja.

Največ vrtnih zajedavcev živalskega rodu spada k žuželkam in ima svoje bivališče, vsaj neko dobo svojega življenja, v zemlji. Isto velja vobče tudi za bolezni, ki se vse širijo s trso. Zato je prvo pravilo v obrambo pred zajedavci, da vrtno zemljo pravilno obdelujemo in gnojimo. Velikega dela živalskih škodljivcev očistimo zemljo, ako jo pozno je-

seni globoko pregrebemo (prestihamo) in jo pustimo čez zimo v grudah. S tem spravimo golazen, ki se hoče skriti čez zimo globlje v zemljo, na površje, kjer jo ugonobi zima. Zelo koristno je; ako na prekopano zemljišče spustimo kure, ki temeljito pripravijo, kar dosežejo. Za ta dela je seveda za letos prepozno. Vendar pa se mora povedati, da se bo opravilo pač v prihodnje.

Zemlja v sejalnica ali v toplih greдах, kjer vsako leto sejemo na isto mesto isto zelenjad, je navadno tako okužena, da ne moremo vzgojiti zdravih, močnih sadik. To zlo odpravimo tako, da premestimo sejalnico na drug prostor, kjer je popolnoma nova zemlja, ali pa na starem mestu staro zemljo zamenjamo z novo. Zemlja v sejalnici se da tudi razkužiti. Ako vzamemo za vsak kvadratni meter ploskve po 15 g uspušna, ki ga raztopimo v 10 litrih vode (na vsakih 15 g 10 litrov vode) in s to raztopino polijemo zemljo, uničimo zanesljivo vse bolezenske klice, ki so v zemlji.

Vrtno zajedavce raznašamo in privabljam z gnojem, zlasti s svežim hlevskim in s straniščnikom. Zato je važno, da uporabljamo za vrt primeren gnoj. Najboljši gnoj za zelenjad in evetlice je dober, popolnoma goden mešanec ali kompost. Če tega nimamo ali ga je premalo, si pa oskrbimo star, predelan hlevski gnoj. Nikdar pa ne gnojimo spomladi ali s svežim gnojem naravnost izpod živine. Nele, da s takim gnojem prav slabo postrežemo rastlinam, pospešujemo z njim razvoj in širjenje vrtnih škodljivcev. Prav tako je svež straniščnik popolnoma neprimeren gnoj za vrtove. Gnoj iz greznice največ zaleže, ako ga podelamo v kompost, kjer se razkroji in obo-

gati s prstenino z redivnimi snovmi. Tu di preobilo zalivanje z gnojnico, ki je bolj dušičnato gnojilo, pospešuje širjenje raznih bolezni na rastlinah. **Umetna gnojila** so pa prav izdatna obramba pred zajedavci na vrtu. Zlasti bi jih bilo treba uporabljati povsod, kjer je zemlja že pregnojena s hlevskim gnojem.

Kot posebno učinkovito sredstvo v boju z vrtnimi zajedavci je **apno**, ki ga damo zemlji najbolje v obliki **živega apna**, ki je toliko ugašeno, da se je zdrobilo v fino moko. Apno potresamo najbolje jeseni, pa tudi spomladi ob **suhem vremenu** (na popolnoma suho zemljo) in ga takoj plitvo **podkopljemo**. Na 100 kvadratnih metrov (1 ar) ga vzemimo 75 do 100 kg. Gnojenje z apnom zado- stuje vsako tretje ali četrto leto.

Odločilne važnosti v obrambi pred vrtnimi zajedavci je dalje **pravilno kolobarjenje**. Razen trajnic naj se nobena vrtna rastlina, zlasti pa nobena zelenjad ne goji več let zapored na istem mestu. Kolobari naj se tako, da je povprečno po dve leti presledka. V soglasju s kolobarjenjem mora biti gnojenje, zlasti ono s hlevskim gnojem.

Za zdravo rast in dober pridelek je dalje važno, da sejemo **zdravo seme**. Tu di vrtna semena so lahko okužena, kar se pa z golimi očmi ne pozna. Zato pri-

poročajo razkuževanje z uspulonom, kakor je to vpeljano pri žitnem semenju.

Pregosta setev in prevelika vlaga sta tudi dva vzroka za razne bolezni na sadikah in pozneje na odraslih rastlinah. Rastline v sejalnici morajo imeti potreben prostor, da more do njih zrak in svetloba, sicer ne morejo biti zdrave. Preobilo zalivanje, zlasti ob hladnih spomladnih dneh, mnogo bolj škoduje nego suša.

Slabo uspevajo dalje sadike, ki v sejalnici niso bile dovolj **utrjene**, preden smo jih sadili na prosto. Sadike, ki so sejane pod steklom, se morajo že v sejalnici privaditi na zunanji zrak in na toplotne izpremene, preden jih presajamo.

Končno moramo omeniti, da se po vrtovih razna zelo škodljiva golazen naravnost raznaša in njen razvoj pospešuje, ako sumljive **vrtno odpadke, bolne rastlinske dele** mečemo na kompost ali jih zakopavamo v zemljo. Štremilji (kocenje) od kapusnic, gnila zelenjad in še marsikaj drugega, kar je sumljivo, da bi utegnilo imeti zalego zajedavcev — vse to spada na **ogelj**, ne pa na kompost ali v zemljo.

Pri drugi priliki nekaj posebnih navodil za zatiranje posameznih vrtnih zajedavcev. H.

Misli že zdaj na letošnje sušenje krme

Vsakemu kmetovalcu je gotovo ostala lanska košnja in spravljenje sena v neprijetnem spominu. Dolgotrajno deževno vreme z le malo lepimi vmesnimi dnevi je povzročilo lani pri dobavi in spravljanju sena ogromno škodo povsod pri nas. Deževno vreme je oviralo pravočasno košnjo, še bolj pa primerno sušenje pokošenega travniškega pridelka. Le malo je bilo lani takih kmetovalcev, ki se jim je posrečilo spraviti vse ali vsaj del svojega sena popolnoma v redu domov. Neugodno vreme je povzročilo, da je bilo treba seno ponovnokrat spravljati v kupe, trositi in obračati, pa še je bilo

morda le na pol suho, ko je šlo pod streho. Veliko sena je deževje tako prepralo in uničilo, da je bilo uporabno le še za nastil ali pa za kompostiranje. Pa tudi če se je naposled posrečilo posušiti in spraviti seno pod streho, je bilo to manj vredno seno, ker je radi premočenja in ponovnega sušenja zelo izgubilo na redilnih snoveh, zlasti na dragocenih beljakovinah. To gotovo zelo občuti živina pri letošnjem zimskem krmiljenju, še bolj pa gospodar sam, ker mu živina radi slabjšega sena more donášati le bolj pičle ali pa nikakšne dohodke. Saj je marsikatero seno, ki je trpelo ob su-

šenju radi deževja, morda komaj toliko vredno kakor dobra slama ali pa še niti toliko ne. Mnogokrat govorimo in slišimo o izgubah, ki jih povzročata na živini kakšna kužna bolezen, le redkokdaj pa dobimo točen pregled o izgubah krmskih vrednot, ki jih utрпи kmetijsko gospodarstvo radi neugodnega vremenskega vpliva.

Očitno škodo, ki jo nam lahko napravi neugodno vreme ob košnji in spravljajanju sena moramo skušati v bodoče čimbolj zmanjšati, kar se da še najceneje doseči pred vsem z uporabo ostrvi (osternic, rogelj), sušilnih piramid, kolib in začasnih kozolcev. Te priprave za sušenje travniških pridelkov nam nadomeščajo stalne kozolce in so dragoceni pripomočki za pripravljane suhe krme osobito v dobi nestalnega, neugodnega in deževnega vremena. Po naših krajih so ostrvi najbolj v navadi pred vsem za sušenje domače detelje in lucerne. Zelo dobro in gospodarsko važno bi bilo, da bi se ta navada v bodoče razširila in uporabljale ostrvi, ako že ne tudi druge priprave vsaj na takšnih trav-

nikih, ki jih kosimo po dvakrat ali trikrat na leto. Že z uporabo ostrvi na takšnih boljših travnikih za sušenje krme bi oteli pri nas na tisoče stotov sena, ki bi se sicer več ali manj lahko poslabšalo in pokvarilo pri sušenju po tleh ob neugodnem vremenu. Pa tudi ob ugodnem vremenu se priporoča sušiti krmo na ostrveh, ker se na njih krma bolj presuši in so izgube redilnih snovi mnogo manjše nego pri navadnem sušenju po tleh. Zato pa naj vsakdo že zdaj pripravi ostrvi, ker ob času košnje ni v to primernege časa. Za ostrvi uporabljamo mlada smrekova ali hojeva debela ali pa primerne vrste starejših smrek in hoj. Iz teh napravimo 2½ do 5 m dolge droge, katere na debelejšem koncu ošpičimo in na katerih prikrajsamo veje na 10 do 25 cm dolge roglje ali štelje. Lahko si napravimo tudi ostrvi, ki imajo navzkriž pretaknjene klinke. Takšne ostrvi z navzkriž pretaknjenimi klini pa zabtevajo več dela in so zato dražje, toda manj trdne in trpežne kakor one z vejnimi roglji ali štelji. P.

V KRALJESTU GOSPODINJE

Velikonočno pospravljanje

Temeljito pospravljanje pred večjimi prazniki, kakor so velika noč in božič, je dobra stara navada, ker ob takih določenih časih res dodobra pospravimo in počedimo vso nišo ali stanovanje. Važno je, da s tem delom ne začnemo prepozno, sicer nas čas kaj rad prehití, da ne vemo ne kdaj ne kako. Pred veliko nočjo in drugimi večjimi prazniki ni namreč pospravljanje edino delo, ki čaka na gospodinjo. Opravití ga mora poleg vseh običajnih vsakdanjih in tedenskih opravil ter obenem misliti tudi na peko, pregledati pomladansko praznjo obleko, začeti z delom zunaj itd. Če bi začela z vsem naštetim, posebno pa s pospravljanjem, prepozno, se lahko dogodi, da se ji nagromadi naukrat toliko dela, da to presega njene moči, kar ima za posledici

co popolno izčrpanost prav takrat, ko bi lahko malo počila in uživala praznike z ostalo družino.

Temeljito pospravljanje stanovanja, kakršnega so vajeni ponekod, da namreč stoji takrat skozi več dni vsa hiša na glavi in je prekučenjen ves hišni in delavni red, ni potrebno v dobro urejenem gospodinjstvu. To delo lahko dobro opravimo, ne da bi pregnali vso družino iz svojih prostorov v stanovanju.

Pravi namen temeljitega pospravljanja je, da dodobra osnažimo vse tisto, česar ne zadenemo vsak dan. Pri tem mislimo predvsem na stene, strop ter pohištvo zunaj in znotraj. Važno je to že iz zdravstvenih ozirov, ker tako vsaj večsih odstranimo res ves prah in nesnago iz hiše, obenem pa opazimo pri tem delu

tudi poškodbe, ki jih sicer ne bi videli in jih, dokler so še majhne, lahko z neznačnimi stroški in trudom popravimo.

Navadno se lotijo naše gospodinje temeljitega pospravljanja tako, da opravijo vse to delo naenkrat v posameznih prostorih, to se pravi, pospravijo prvi dan eno sobo, drugi dan drugo, tretji dan shrambo itd. Če je pa stanovanje majhno, tedaj družini ne ostane ob tej priliki nikakega udobnega prostora za prebivanje, zato je bolje, da to delo razporedimo drugače. Vsa posamezna opravila, ki jih obsega temeljito pospravljanje, res opravimo »posamezno«, ne da bi spravili ves tisti prostor iz starega reda. En dan očistimo na pr. stene in vse, kar je na njih in to najbolje ob času vsakdanjega pospravljanja zjutraj. Ob drugi priliki se lotimo pohištva. Skrbno pregledamo vsebino omar, prejalov in polic. Pri tem uničimo, kar se je slučajno zaneslo tja, a nima nobene vrednosti ter je samo za napoto; ostalo spravimo v strog in točen red. Obenem ločimo pri perilu in obleki dobro od slabega, da ob prvi priliki to popravimo ter pošijemo, da je v redu in pri rokah pozneje, ko je morda manj časa za šivanje. Ko imamo zopet enkrat malo več časa, osnažimo okna in to res temeljito; okvirje in oboje z mlinico ali otrobovo vodo ter suho zbrišemo. Za tem očistimo še šipe in kljukice, posebno če so iz medenine. Snaženje oken ima zgodaj spomladi še poseben pomen. V raznih špranjah, ki smo jih pustili vso zimo lepo v miru, je prezimilo mnogo razne golazni, posebno muhe. Pri temeljitem velikonočnem pospravljanju pa najdemo taka skrivališča in poleti bó v takih hišah gotovo manj muh in druge take nadleže.

Na ta način bo sčasoma prišlo na vrsto vse stanovanje in vsa opravila, ne da bi bili to sicer neprijetno in utrudljivo delo preveč občutili.

K posameznim opravilom tega pospravljanja naj pripomnim še tole: Če so na oknih zastrci, jih lahko že mnogo prej snamemo in operemo, da nam ne ostane to delo za zadnje dni. Sicer pa je to pranje kaj hitro opravljeno, če so za-

stori kratki in čisto enostavni, da jih brez posebne pažnje operemo in brez posebnega truda hitro zlikamo. S pohištvom imamo tem manj dela, čim manj je naše stanovanje natrpano z njim. Gorje gospodinjam, ki imajo polno težkega, masivnega pohištva, ki ga morejo le s težavo in tujo pomočjo odmakniti od sten, da jih osnažijo. Ob priliki pospravljanja se prav očitno pokaže, kako praktično in prijetno je, če imamo malo pohištva in še to lahko po teži in majhno po velikosti. Politiranega osnažimo in osvežimo, če ga zdrgnemo z zmesjo petroleja in olja in se pri tem poslužujemo volnene krpe. Pohištvo pa, ki je pobarvana z oljnato barvo in prevlečeno z lakom, pazljivo umijemo in zbrišemo. Strop in stene (posebno tam, kjer so prostori samo pobeljeni) ometajmo vedno tako, da omelo z dolgim ročajem ovijemo z veliko, namočeno in ožeto, to je vlažno krpo in potezamo z njim po stropu in stenah v ravnih črtah, da pobereмо prah, ki ne gre v zrak, ampak se prime mokre krpe. Medtem krpo lahko večkrat izplaknemo in tako res odstranimo ves prah, ki se je nabral v teku časa na stropu in stenah.

S. H.

KUHINJA

Kuhana ali pečena šunka. Kuhana: Šunko, namenjeno za kuho, prav temeljito operem v vroči vodi, splahnem v mrzli in pristavim tudi z mrzlo vodo. Kuham jo dve do štiri ure. To se ravna po velikosti kosa. Vreti mora polagoma, da se enakomerno skuha. Ko je kuhana, jo odstranim, da se v juhi ohladi. Vsekakor pa pokusim juho. Ako je ta ostro slana, polijem šunko še z vrelo vodo. Ta ji odvzame preestro slan okus. — **Pečena:** Za pečeno šunko namočim meso čez noč v mrzli vodi. Drugi dan jo dobro operem v vroči vodi, polijem z mrzlo in prav temeljito zbrišem s snažno krpo. Nato jo zavijem v tanko razvaljano testo, tako da je ves kos lepo oblečen. Testo napravim iz slabše moke in kvašeno. Tako oblečeno šunko denem na pekačo. Testo zabodem na več mestih,

da pri pečenju ne poka. Pečem jo v pečici 2 do 4 ure — z ozirom na velikost kosa. Še boljša je šunka pečena v krušni peči. Ko je pečena, naj se shladi obležena. Shlajeni slečem »suknjico«, katero porabim za kurjo pičo. — Pečena šunka obdrži vso sočnost in je radi tega veliko bolj okusna ko kuhana. Poleg sočnosti ima še to prednost, da se dalj časa ohrani kot kuhana. Tudi za pošiljanje je bolj pripravna.

Rezanci s šunko. Iz štirih decilitrov moke in dveh jajc napravim testo za rezance. Razvaljano testo zrežem na en centimeter velike krpice. Te skuham v slani vodi, odcedim in shladim. V skledi mešam 4 dkg surovega masla, dve jajci, dve žlici kisle smetane in 14 dkg prav fino sesekljane šunke. V to zmes pridenem rezance. Obliko namažem s surovim maslom ali mastjo, potresem z droblinami ter spečem v precej vroči pečici. — Lahko napravim tudi tanko omeleto.

To razravnam po obliki, pridenem mešanje, zavijem omeleto ter spečem.

Krofi s šunko. 7 dkg surovega masla mešam s štirimi rumenjaki. Pridenem dve žlici kisle smetane, 2 dkg zribanega parmezan sira, surog štirih beljakov in 28 dkg drobno sesekljane šunke. Ko je dobro zmešano, namažem enakomerno na pomazano pekačo ter denem v pečico za nekaj minut. Nato pomажem testo s kisló smetano ter potresem s sesekljano šunko. Denem zopet v pečico, da se dobro speče. Pečeno in nekoliko ohlajeno zrežem z obodcem za krofe ali razrežem na poljubne oblike.

Krofi s šunko in krompirjem. Štiri kuhane krompirje zribam ali pretlačim, primešam 18 dkg sesekljane šunke, dve jajci in žlico moke. Iz tega napravim testo, razvaljam za prst debelo, zrežem z obodcem ter spečem na razbeljenem surovem maslu, na pekači. Pečem kake pol ure v precej topli pečici.

GOSPODARSKE VESTI

CENE

g Žitno tržišče. Kupčija z žitom na žitnih borzah ni posebno živalna, ker je premalo ponudb; zato se opaža počasen dvig cen. Tako se prodajalci pšenice drže trdno, ker namerava baje Privilegirana izvozna družba nakupiti večje količine tega žita za izvoz v Avstrijo, da tako izkoristi nam dovoljeno uvozno količino. — Tudi cena koruzi se dviga radi vesti o dovolitvi izvoza 1500 vagonov v ČSR. Istočasno pričakujejo, da se bo začel izvoz koruze tudi v Nemčijo in Italijo. Iz teh razlogov je v bodoče računati s stalnimi in celo dvigajočimi se cenami. — V drugem zrnatem blagu ni posebnih izprememb. — Vojvodinske žitne cene beležijo sedaj za 100 kg: pšenica 100 do 112.50 Din, koruza umetno sušena 80 do 82.50 Din, stara iz leta 1932 86—87.50 Din, času primerno suha 67.50—70 Din, banatska 75 Din, moka 95—205 Din.

g Tržišče z jajci. Nakupna cena jajc na kmetih je ostala še vedno 5 Din za 1 kg. Izvoz je usmerjen v Švico in Če-

škoslovaško, v Italijo pa ni mogoč, ker nam ta nudi le 140 lir za zaboj 1440 jajc franco Postojna. Njena uvozna carina pa znaša 145 lir za 100 kg ali za zaboj po 1440 kosov. Tej ceni bi odgovarjala nakupna cena od 4 Din za 1 kg. Za našega kmeta pomenijo te nizke cene največjo propadanje perutninarstva.

ŽIVINA

g Mariborski živinski sejem 13. marca. Prigon na ta sejm je znašal 555 glav velike živine in sicer: 14 konj, 15 bikov, 150 volov, 363 krav in 13 telet. Cene so za malenkost nazadovale. Za 1 kg žive teže so dosegli: debeli voli 3.50—3.75 Din, poldebeli voli 2.50—3 Din, vprežni voli 3.50—3.75 Din, biki za klanje 3 do 3.50 Din, klavne krave debele 2.50—3.50 Din, plemenske krave 1.50—2.50 Din, molzne in breje krave 2—2.50 Din, klobasarice 1.50—2 Din, klavna živina 2.75 do 4 Din, teleta 4—5 Din. Kupčija je bila precej živahna in prodanih je bilo 309 glav. — Mesne cene: volovsko meso

I. vrste 8—10 Din, II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 6—14 Din, II. vrste 8—10 Din, svinjsko meso sveže 10 do 16 Din.

g Ptujski prašičji sejem 14. marca. Dovoz prašičev na ta sejm je bil znaten, kupčija pa slaba. Kmetje so pripeljali 259 odraslih prašičev in 188 pujskov, skupaj 447 glav, prodanih jih je pa bilo le 96 kosov. Povprečne cene za 1 kg žive teže za odrasle prašiče so bile: pršutarji 5—6.50 Din, polmastni 7—7.50 Din, mastni 7—8 Din, mrtva teža 9 Din. Pujske 7—10 tednov stare so prodajali po kakovosti od 100 do 150 Din.

g Mariborski prašičji sejem 16. marca. Prodajalci so pripeljali 284 prašičev, od katerih so pa prodali le 120. Cene so nekoliko nazadovale in so dosegle za glavo: mladi prašiči 5—6 tednov stari 80—100 Din, 7—9 tednov stari 180 do 200 Din, 3—4 mesece 250—280 Din, 5—7 mesecev stari 320—360 Din, 8—10 mesecev 450—520 Din, eno leto stari 680 do 750 Din. 1 kg žive teže so plačevali kupci po 7—8 Din, mrtve teže 9.50 do 10.50 Din.

DENAR

g Denarstvo. Po poročilu belgrajskega Narodnega blagostanja se v zasebnem prometu plačujejo inozemske valute po naslednjih cenah: 1 angleški funt 253 do 254 Din, 1 ameriški dolar 49—50 Din, 1 francoski frank 3.25—3.28 Din, 1 švicarski frank 16.05—16.30 Din, 1 italijanska lira 4.24—4.26 Din. — Ti tečajji se znatno razlikujejo od tečajev, ki jih plačuje Narodna banka za devize z vso 28.5% premijo. Zato so po poročilu zagrebških listov stavile gospodarske organizacije zahtevo, da se uradna premija na tuje valute zviša od dosedanjih 28.5 na 40%. Toliko namreč že plačuje Državna hipotekarna banka za svobodne devize. To vprašanje se sedaj proučuje na mero-dajnem mestu v tem smislu, da bi se ta povpišek izvedel po možnosti že v tekočem mesecu. Ta povpišek bi prišel v korist zlasti našim izvoznikom.

RAZNO

g Zboljšanje svetovne trgovine. Svetovna trgovina, ki se zrcali v izvozu posameznih držav, je do zadnje dobe močno nazadovala. Po podatkih nemškega statističnega urada, ki se nanašajo na 52 držav, je bil v lanskem tretjem četrtletju izvoz skoraj popolnoma enak lanskemu v istem razdobju, medtem ko kažejo številke v oktobru že povečanje nasproti oktobru 1932. Še nadaljne nazadovanje kažejo nekatere države z zlato valuto: Nemčija, Italija, Češkoslovaška in Nizozemska, povečanje pa v ostalih državah. — Povečanje izvoza opažamo predvsem v naši državi, kjer je bil izvoz v tretjem četrtletju po vrednosti za 28.8 odstotkov večji nego predlanskim, po količini pa celo za 50 odst. Nemški izvoz je pa znatno zaostajal za predlanskim, slično tudi italijanski. Najbolj občutno pa je nazadovanje izvoza v Češkoslovaški, ki je znašalo v prvem četrtletju 28 odstotkov, v drugem 42 odst., v tretjem 10 odst. napram prejšnjemu letu.

g Zmanjšanje žitne proizvodnje v Ameriki. Vlada Zedinjenih držav Severne Amerike namerava v prihodnjem letu zmanjšati površino obdelane zemlje za 8%. V ta namen je že dala farmerjem 200 milijonov dolarjev predujma, računa pa s tem, da bo morala v letu 1934 dati še 500 milijonov. Od skupne površine 800 milijonov oralov zemlje se nad 80 milijonov oralov ne bo več obdelovalo. Ta zemljišča postanejo državna last, ki se bodo uporabila bodisi za pogozdovanje, bodisi za pašnike, parke in lovišča. Spremembo zemljišč bodo pa izvršili posestniki sami. Na jugu države je že izvedeno zmanjšanje bombažne proizvodnje.

ga Gotovo sredstvo za uničenje sten. Najbolj preprost in najbolj uspešen način, pregneti to golazen je sledeči: kupi si v drogeriji janeževo olje, namaži ž njim vsa skrivališča in stene, nakar bodo naglo, če prej predno izgine duh olja, bežale na vse strani. Paziti je, da se jih urno pobija, če ne se ugnjezdijo zopet drugje. Na ta postopek, si lahko uverjen, da se v najkrajšem času znebiš »ljubih« uočnih gostov

PRAVNI NA SVETI

Ce segajo veje v tuj zračni svet. M. K. T. — Po postavi sme vsak zemljiški lastnik odsekati ali drugače porabiti veje, ki vise v njegov zračni prostor. Da pa ne bo prepira med sosedi, svetujemo, da lastnika drevja pozovete, naj sam drevje obseka sedaj, ko je čas za takšno delo.

Postavitev hleva pred sosedovo hišo. P. A. — Sosed namerava postaviti hlev pred vašo stanovanjsko sobo. S tem vam bo zaprl sonce in razgled ter bo prihajal smrad od gnoja v vašo sobo. Kako to preprečiti? — Sosed si bo moral za graditev hleva izposlovati od občine stavbno dovoljenje. Občina mora k komisijskemu ogledu vabiti tudi vas. Ob tej priložnosti navedite vse ugovore, ki jih imate proti graditvi hleva. V kolikor so ugovori res upoštevni z ozirom na zdravstvene in higijske razmere, jih mora občina vpoštevati pri izdaji stavbnega dovoljenja in odrediti, da hlev postavi v taki razdalji od stanovanjske hiše, da ne t. rpeplo zdravje prebivalcev. Če s stavbnim dovoljenjem županstva ne boste zadovoljni, se boste proti njemu lahko pritožili. Ako se bo gradil hlev v primerni razdalji od hiše, se boste gradnji težko z vspehom upirali.

Krava mlekarica. P. J. — Ako je bilo pri kupčiji za kravo izrecno pogojeno, da mora imeti 9 litrov mleka, pa ga ima samo 4 litre, lahko zahtevate al primerno znižanje kupnine in delno vrnitev iste. Ako pa ima tako malo mleka, da se ne more smatrati za »mlekarico«, lahko zahtevate razdor kupčije. Tak zahtevok pa morate s tožbo uveljaviti v šestih tednih, sicer je tožba ugasnila.

Izsleditev zlobnega škodljivca. A. P. — V vašem kraju imate nekega človeka, o katerem ste vsi prepričani, da vam je napravil škodo v gozdu in v vinogradu, sodišče ga je pa oprostilo. Sedaj se vsem posmehuje, pa mu ne morete do živega. Kaj storiti? — Če ni dokazov za krivdo, sodišče ne more nikogar obsoditi. Če sumite, da je zmožen dotični še naprej delati škodo, bolje pazite nanj. Če ga zasačite in bo enkrat pošteno obsojen, se bo naveličal. Ako vam grozi, ga prijavite žandameriji.

Priposestvanje vode. M. R. Vprašate, v koliko letih se priposestvuje voda, ki ni kupljena? Najbrže mislite na zajemanje vode na tujem svetu. Pravica do zajemanja vode se priposestvuje v tridesetih letih, t. j. ako 30 let nemoteno zajemate vodo.

Odkodnina za zausnico. F. M. — Mladeniča je v družbi neki sitnež izzval tako da mu je dal zausnico. Sedaj pa dotični toži mladeniča za odkodnino v večjem znesku, češ da mu je zausnica povzročila glavobol in da vsled tega ni mogel delati ter zaslužiti. Prosite nasveta. — Ako se bo sodišče

na podlagi mnenja zdravniškega izvedenca prepričalo da je poškodba nastala vsled zaušnice, bo fanta obsodilo na plačilo škode, ki jo je oklofutani imel in ki jo bo seveda moral dokazati. Kdor poškoduje koga na telesu mu mora po postavi plačati stroške zdravljenja, povrniti mu izgubljeni zaslužek in vrhtega na zahtevo plačati primeren znesek za bolečine.

Služba pri cestni električni železnici. G. I. — Prošnjo za službo pri cestni električni železnici v Ljubljani je vložiti pri predsedstvu Maloželezniške družbe v Ljubljani. Če je kakšno mesto prazno, vam bodo tam povedali.

Izplačilo vloge v hranilnici. C. F. Ako hranilnica ni zaprosila ministrstvo za trgovino, obrt in industrijo, naj se ji dovoli odložitev plačil, je dolžna vlogo izplačati. Poizvedite najprej, kako je s hranilnico in če se je poslužila uredbe o zaščiti denarnih zavodov. Če se te zaščite ni poslužila in vam pravilno odpovedane vloge ne izplača, jo lahko tožite.

Izplačilo hranilne vloge. S. A. R. — V hranilnici imate precejšno vsoto prihrankov, ki pa vam jih ne izplačuje, čeprav denar nujno potrebujete. Kaj storiti? — Poizvedite, če se je hranilnica poslužila zaščite po uredbi o zaščiti denarnih zavodov. Denarni zavodi, ki so bili pod zaščito v smislu zakona o zaščiti kmetov in niso izplačevali vlog, so namreč morali do 4. marca t. l. vložiti pri ministru za trgovino in industrijo prošnjo, naj se jim dovoli odložitev plačil, ali sanacija ali pa izvenstečajna likvidacija (razpust) zavoda. Prav to je smel zaprositi vsak drug denarni zavod, ki je zašel v plačilne težave, čeprav ni bil prej pod zaščito. Če denarni zavod ni vložil prošnje za gori navedeno zaščito, mora vloge izplačevati v odgovornem roku, sicer ga lahko tožite. Če pa je vložil prošnjo za odložitev plačil, bo ministrski svet izdal odločbo glede odložitve plačil in odplačilni načrt.

Dota. M. S. — Doto more hči zahtevati, kadar se moži. Po 15 letih zakona iste ne more zahtevati, pač pa bo v slučaju smrti staršev po njih dedovala. Dokler pa starši žive, ne more zahtevati od njih kakšnega deleža.

Onesnaženje vodnjaka. F. B. Če se bo dokazalo, da je z Vašega vrta pritokla gnojnice v sosedov vodnjak, boste gotovo morali plačati stroške za čiščenje. Povprašajte kakšnega izkušenega moža v domači vasi, če je mogoče, da se je z Vašega vrta vodnjak onesnažil. Morda se bo to dalo ugotoviti, če se pregleda, kakšna je zemlja okrog vodnjaka (pesek, ilovica). Če sosed toži, bo tudi sodišče moralo po strokovnjakih ali pričah ugotoviti, kaj je resnica in bo na temelju tega odločilo o stroških za čiščenje.

Ali mora bivši župan izterjevati takse?
V. K. — Na županstvu so ugotovili, da so nekateri stari računi premalo kolkovani. Sedaj zahtevajo od bivšega župana, naj od strank iztirja takse. Ali ga morejo k temu prisiliti? — Po taksnem zakonu je bivši župan soodgovoren za pravilno taksiiranje za časa njegovega uradovanja. Toda manjkajoče takse se morajo najprej iztirjati od strank, tega pa ne more storiti bivši župan, ki kot neslužbeni organ nima nobenih sredstev več na razpolago. Zato mora županstvo poizkusiti manjkajoče takse od strank v lastnem delokrogu iztirjati. Se-le, če bi bile takse neizterljive, bi se moglo postopati proti bivšemu županu po predpisih taksnega zakona.

Previsoka zgradarina. V. A. L. Imate staro, leseno kočo, v kateri stanuje neka ženska, ki ne plačuje nobene najemnine, samo pomaga Vam pri delu. Davčna uprava Vam je predpisala zgradarino od čiste davčne osnove 300 Din. Mnenja ste, da je stanovanje v tej koči dosti manj vredno, pa bi radi dosegli znižanje. Vprašate, če bi lahko Vi sami povabili cenilce, da pridejo oceniti stanovanje. — To ne bo šlo. Druge pomoči ni, kakor da se proti vsakokratnemu plačilnemu nalogu o odmeri zgradarine pritožite in to radi previsoke odmere. V pritožbi navedite vse, kar govori za nižjo vrednost stanovanja. Pritožba se mora vložiti v 30 dneh, računši od dneva, ki sledi vročitvi plačilnega naloga. Pritožba se vloži pri davčni upravi, ki je davek odmerila in se mora kolkovati s kolkom za 20 Din, vsaka priloga s kolkom za 2 Din. Pritožbe rešuje finančno ravnateljstvo. Proti tej je mogoča samo tožba na upravno sodišče.

Občinski revež. M. P. — Občina je dolžna skrbeti za uboge občane. Na kakšen način jih preskrbuje, odloči sama. Ponekod pošiljajo reveže od hiše do hiše, druge jih oddajo v hiralnico ali pa jim dajejo podporo v denarju. Seveda se morajo izdatki pokriti z davčinami, ki jih morajo plačati občani. Ako je sklep občinskega odbora glede prispevanja za uboge pravomočen, se mu ne boste mogli z uspehom upirati.

Samo kmetске hiše so proste davka. V. K. R. Davek od hiše morate plačati, ker stanuje v Vaši hiši čevljar. Samo one hiše so trajno oproščene plačevanja zgradarine, ki služijo izključno kmetovalcem in njih kmetijskim delavcem za prebivanje, če stojijo v vaseh ali izven okoliša mest, trgov in krajev, proglašanih za javna zdravilišča.

Dolg v gostilni. K. F. D. V gostilni ste pred leti napravili nekaj dolga deloma prostovoljno, deloma prisiljeno. Žena je opozarjala gostilničarja, naj Vam ne daje na upanje, ker nimate denarja. Gostilničar Vam grozi s tožbo, pa bi radi zvedeli, če more gostilničar dolg iztirjati od žene in če je kakšen zakon, ki bi Vas ščitil pred gostil-

ničarjem. — Najboljši zakon proti pijačevanju je pametno in zmerno življenje. Za moža pač ni častno, da se toliko ne more vzdržati pijačevanja, da govori o prisiljenem popivanju. Za dolg jamčite Vi, ne pa žena. Na Hrvaškem je še v veljavi stari zakon, da se dolgovni na pijači, ki presega 5 Din, ne morejo iztirjati. Kaj takega bi bilo potrebno tudi pri nas v Sloveniji.

Mizarski zaslužek na Hrvaškem. Č. M. D. — Delali ste pri mojstru v K., ki Vam je ostal dolžan 1000 Din. S posredovanjem mestne uprave ste dobili izplačanih 500 Din, tako da Vam mojster še vedno dolguje s stroški za koleke vred 756 Din. Kaj storiti? — Svetujemo Vam, da si preskrbite ubožno spričevalo, s tem spričevalom pojdite na uradni dan k domačemu okrajnemu sodišču in dajte tožbo na zapisnik s prošnjo, da se Vam pri razpravi v K. postavi zastopnik siromašnih. Ko boste imeli sodbo, potem morate poizvedeti, kdo ima Vašemu bivšemu mojstru kaj izplačati in predlagati morate rubež teh terjatev. Mizarskega orodja in najpotrebnejše oprave ne morete dati mojstru zarubiti.

Izdovatelj pip. D. M. Z. Držite se navodil, ki Vam jih je dal okrajni načelnik. Po našem mnenju on pravilno smatra Vaš posej za »hišno delo« in se Vam ni treba bat, raznih odborikov teh in teh zadrug.

Prekoračenje policijske ure in ples. M. Č. D. — V neki gostilni se je vršil ples, ne da bi imel gostilničar zato dovoljenje. Tudi se v isti gostilni večkrat popiva preko policijske ure. Vprašate, komu se lahko to prijavi. — Ples brez dovoljenja prijavite finančni kontroli, prekoračenje policijske ure pa srezkemu načelstvu. Če se nočete podpisati s svojim imenom, morate pač v prijavi točno navesti priče, ki bodo Vaše navedbe mogle potrditi, ko bo oblast začela poizvedovanje.

Honorar advokata. D. Č. M. Odvetnik je upravičen, da tudi za ustmeno dane navsvete zahteva primeren honorar. Zakaj neki bi ravno advokat bil dolžan, da zastoj posluša Vaše zadevščine in da Vam zastoj prav svetuje? Od česa pa bi potem po Vašem mogel živeti?

Porok za določen čas. Z. I. S. — L. 1950 ste se podpisali v domači hranilnici sosedu za poroka za 4 leta. Ker ni sosed posojilnici še nič vrnil, ste zahtevali, da se je posojilnica vknjižila na dolžnikovem posvetu. Aprila poteče doba 4 let in vprašate, če boste prosti svoje obveze. — Če ste se kot porok obvezali le za 4 leta, potem Vaša obveza po preteku te dobe preneha. Vendar pa posojilnica lahko zahteva tudi po preteku te dobe od Vas plačilo poroštvenega dolga, če je bila že zahtevala od Vas plačilo dolga v navedeni dobi 4 let in kljub tej zahtevi dolga niste plačali.